

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KÖZLÖNYE.

Elofizetési árak:		Vidékre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 16 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .	Negyed évre . . . 4 . . .		
Egy óra . . . 1 . . .	Egy óra . . . 1 . . . 70 . . .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK JÁNOS.**
 Felelős szerkesztő: **Hj. MÓRICZ PÁL.**
 Kiadók: **HOFFMANN és KRONQVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat másodos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Görgei és Tisza.

Hazajáró lélek mind a kettő.
 Bánat-telhök a magyar haza egén.
 Pusztulás aratott nyomukban.
 Mind a mellett a tényérnyalók,
 a czinkostársak ma is dicsőítik mind
 a kettőt. Rozsdafoltos hazafiatlan jellemüket
 hazudozásokkal kísérik fényesre surolni.

Közéletünk egyik régi érdemes bajnoka,
 egykor rettenthetlen, megalakuvást nem
 ösmerő tollu publiczista kitünően jellemezte
 előttem mind a kettőt: Görgeit is, Tiszát is.

Ugy mondom el, ahogy kedves öreg barátom és bátyámtól hallottam.

*

Udvari tanácsosok s egyéb méltóságok ültek együtt. Közöttük a vén Tisza udvarához tartozó némely hadak is. Dicsérték, dicsőítették a vén Tiszát, a Tisza kormány politikai sikereit, ma radandó hatásait, áldását. Egyáltalában, hogy ez az ember micsoda nagy magyar jellem, micsoda nagy áldása volt a magyarságnak. Ekkor az én öreg barátom és kiválóan tisztelt bátyám közbe szólott:

— Ösmerték az urak Tiszát fiatalabb balközépi vezér korában?

A méltóságos urak — hömgették. Az én szókimondó öreg barátom pedig tovább folytatta a kellemetlen fordulatot vett társalgást.

— Én ösmertem. Ott voltam azon a dunaparti fáklyásmeneten, midőn Tisza Kálmán, akkor még a balközép rajongva szeretett tüzes vezére, ki megalkuvásról nem akart tudni, Deákot is hazaárulónak tekintette, a pesti Dunaparton, a száz és száz fáklyák fényénél öklével fenyegette a budai királyi várakat, honnét király és királyné az ablakból szemlélték a fáklyák lobogó fényét. . . Ma pedig Tisza a Szent István rendnek nagykeresztese, a legnagyobb királyi kitüntetések ura, — nyugdíjas miniszterelnök, — fiai grófok, nos uraim, mennyit kellett ennek az embernek h záján rontani, fajtájának pusztítására működni, nemzetünk jogaival, kincseivel kufárkodni, míg azt az »ököl fenyegetést« elfelejtették? Mig »érdemeit« jutalomra méltónak ítélték ott, hol századok óta változatlanul magyar ellenes a politika és a hangulat?

A Tisza dicsőítői hallgattak.

*

Tisza után Görgeire fordították a beszédet. Bizonyos körök szemében ez a másik hazajáró lélek is méltatlanul félreösmert hazafi. A társaság méltóságos urai s egyéb udvari tanácsosai természetesen helyeselték azok törekvését, a kik Görgeinek a hazafiui becsületét, jóérzését akarják tisztázni és helyreállítani. De tisztelt öreg barátom és bátyám Görgeire vonatkozólag sem hallgatta el a megjegyzését. Előbb ezt kérdezte:

— Él még Görgei? . . .

— Hogyne! az urak majdnem sértődve felelték vissza. Ekkor öreg barátom flegmatikusan kérdezte tovább a méltóságokat:

— Hát azt tudják-e a méltóságos urak, hogy ki volt az a Görgei?

— Hogyne! Az urak most már csakugyan megsértődve mondták: ő volt 48—49-ben a honvéd sereg dicső fővezére.

— Szép! . . . Öreg barátom e feleletre helyeslőleg bólintott. Ámde ugy-e bizony, ha Görgei fővezér volt, akkor bizonyosan voltak alvezérei is, a

A délafrikai kérdés.

— Hegedüs Pál könyve. —

Innen-onnan két esztendeje, hogy az angol-bur háboru folyik, és jelenleg senki se mondhatja meg, hogy mi lesz a vége. A változó szerencsével folyó háboru eddigi tanulságai mégis arra engednek következtetni, hogy az angolok előbb utóbb engedni lesznek kénytelenek.

A harcztér mai helyzetéről nincsen ember, aki tiszta képet tudna magának alkotni. Mindkét fél óriási veszteségeket szenvedett és egyformán meggyenült. Ha a háboru végleges kimenetele a harcztéri sikerétől függne, akkor a háboru talán már véget is ért volna, hisz az angolok épp most egy éve vonultak be Transzvál fővárosába Pretoriába. Mindamellett a háboru még folyik, a miből az következik, hogy nem épp a harcztéri sikerek fogják a háboru és Dél-Afrika, valamint a bur köztársaságok sorsát eldönteni. Hegedüs szegedi főreáliskolai tanár aki régóta foglalkozik az angol gyarmatbirodalom viszonyaival és különösen Dél-Afrrikával, az e kérdésre vonatkozó angol, német, francia irodalom felhasználásával a múlt év folyamán hosszabb cikksorozatot írt a Budapesti Szemleiben, mely most könyv alakban jelent meg.*

* A dél-afrikai kérdés. Irta Hegedüs Pál. Budapest, Franklin-Társulat, 1901. Ára 3 korona. — 172 lap.

E rendkívül érdekes, jelenleg is igen aktuális, állandó becsü tanulmány leginkább azért érdemel nagy figyelmet, mivel szerzője akkor írta, midőn az angolok a legfényesebb győzelmeiket aratták, a múlt év nyarán és elején. És a Dél-Afrrikában fennálló éghajlati, földrajzi és egyéb viszonyokból arra a következtetésre jutott, hogy az angolok aligha fogják leigázni a bur köztársaságot, vagy ha ez talán be is fog következni, a kiszámíthatatlan vér- és pénzáldozatok, a melyeket az angolok végleges győzelméig kíván, az angol világbirodalmat meg fogja rendíteni és az európai politikában is éreztetni fogja hatását.

A nagyszabású tanulmány egyébként szól a bur államok alapításáról, történetéről a Jameson-féle betörés körülményeiről, a jelenleg folyó háboru kitörésének előzményeiről. Ismerteti Transzvál éghajlatát, a bur népet, a műveltségi állapotokat, a bur alkotmányt, Transzvál gazdasági, kereskedelmi és ipari viszonyait, városait és igen behatóan foglalkozik a transzváli aranybányászattal, kivált az aranybánya-részvényekkel üzőt óriási szédelgésekkel és ezek hatásával a háboru kitörésére.

Hogy mily magas szempontokból tekintette Hegedüs Pál az angol bur háboru kérdését, legjobban a tanulmány bevezető cikkelyéből és a tanulmány derakán olvasható következtetésekből tűnik ki, melyeket

ezért ide is iktatunk. A bevezető cikkely így hangzik:

„Talán korai volna véleményt kockáztatni arról, vajjon a Dél-Afrrikában fél év óta folyó háboru mikor és hogyan fog végződni. Akik a háboru kitörésekor, de még inkább azelőtt azt hitték — pedig ezek száma az egész művelt világon nem csekély volt, hogy az angolok könnyen, talán vasuton fognak bevonulni Pretoriába, keserű meglepetésben részesültek.

A meglepetést és csalódást azonban előre látták azok, akik a viszonyokat és azokat a tényezőket figyelembe vették, melyektől a világon mindenütt és kivált Dél-Afrrikában, valamely háboru viselése és végső kimenetele függ. Az angol hadsereg szárazföldi részének hiányos kiképzése, csekély száma s a harcztér óriási távolsága Angliától, a hadműködési alap. Fokváros távolsága Pretóriától (1700 km.), megbízható katonai térképek hiánya, az éghajlat sajátos volta, a délafrikai levegő csodálatos tisztasága, mely az európaiaknak csaknem lehetetlenné teszi a távolságok becsülését az útközvetben, a terep egyik részének siksághoz, a másiknak óriási hegységhez hasonló volta, nagyobb hadsereg értelmezésének és mozgásának nehézségei, a Dél-Afrrikában járványosan uralkodó lóbetegségek és végül, amit talán legelőször kellett volna megemlíteni, a délafrikai angol gyarmatok holland lakosságának az angolok iránt ellen-

kiknek az osztrákot rontó hadi parancsait kiadta? Hát ezek élnek-e, hát ezek huzzák-e az osztrák kegydíjat, mint a fővezér?

A méltóságos urak ismét csak hallgattak. Mert bizonyosan az ő emlékekben is feltűntek az aradi akasztófák és a Kiss Ernők véres holtteste.

Görgei és Tisza?! Fekete név mind a kettő. Görgei osztrák zsoldosokkal, hóhérokkal, pribékekkel ásatja a sirt, de Tisza sajátkezűleg taszította posványba nemzetét, nemzetünket, honnét fajunk csufos rom'ása származik, mivel kóbor lidérczek martalékává sülyesztett bennünket a vén hazajáró lélek... Görgei és Tisza?! Fekete név mind a kettő. Bánatfelhők hazánk egén. Ellensége az a magyar fajnak, aki ezt a két embert dicsőíti.

Ifjabb Móricz Pál.

A magyar gazdák egy fontos létezőkéről.

(A huskérés.)

II.

(S.) Áruforgalmi statisztikánk adatai világítják meg azt, hogy mily szerepet játszik ma már állati és állati terménykivitelünk a nemzet háztartásában. Kezdjük meg a legnagyobb jelentőségre emelkedett ágazattal a szarvasmarha forgalmával. Ha a legutolsó évről, vagyis 1900-nak adatait vesszük figyelembe, úgy a következő végösszegek állanak előttünk:

	Behozatal.	Kivitel.
	drb.	drb.
Vágó ökör	57.275	224.443.
Sovány ökör	1.257	2.277.

éges, a burokkal rokonszenvező érzelme azok a tényezők, amelyek ha lehetetlenné nem teszik is, nagyon megnehezítik az angolok végleges győzelmét. Pedig ezeken kívül mást is tekintetbe kell venni: a száma nézve kicsiny, de elszánt, a lövésben páratlanul gyakorlott, a terep minden zegét-zugát ismerő, a fáradalmak elviseléséhez hozzászokott, a hadicserek kieszelésében leleményes, csodálatosan mozgékony bur háderőt is.

Mind e tényezők teljesen jogosulttá teszik a szinte lázas kíváncsiságot, mellyel az egész művelt világ a harc minden mozzanatát kíséri és végleges kimenetelét várja. A nagy érdeklődésnek azonban nem pusztán az az oka, hogy egy csekély számú, félig művelt nép viaskodik az első világhatalommal, hanem mivel csaknem bizonyos, hogy e háborúval az angol gyarmatbirodalom sorsa fordulóponthoz jutott, ami Angolország világhatalmi állását fogja érinteni és az európai nagyhatalmaknak egymáshoz való viszonyára és politikájára nagy kihatással lehet. A délafrikai kérdés tehát nem pusztán Angolországot, hanem Európát és kivált azon államokat, melyeknek gyarmatai vannak és közvetve hazánkat is érdekli.

Igy ír Hegedüs Pál a bevezetésben. Ily tiszta, világos és éles kritikai áttekintéssel már akkor, midőn a délafrikai kérdés első lázában a legszükségesebb hírek ke-

	db	db
Tenyészbika	562	221.
Vágó bika	1.013	18.508.
Tenyésztehén	735	7.866.
Vágó tehén	4.676	26.244.
Bivaly	538	7.704.
Növendékmarha	725	11.016.
Borju	1.899	18.629.
Összesen	68.579	316.907.

A különbözet, vagyis a többkivitel 218.328 db. Eddigéle nem lehetünk abban a helyzetben, hogy ezen számoknak becser-tékét is adhasuk, de következtethetünk rá, hogyha az előtte mult 1899 év adatait vesszük figyelembe, 1899-ben ugyanis a szarvasmarha fogalom a következő végszámokban nyilvánult:

Behoztak:
79.130 darabot 16 232.207 korona értékben,

Kivittünk:
293.238 darabot 102.009.135 korona értékben.

A kiviteli többlet tehát:
214.108 drb 85.777.918 korona értékben. Ehhez viszonyítva tehát mintegy 92 millió koronára értékelhető az 1900 évi kiviteli többlet pénzértéke.

A szarvasmarha kivitel folytonos emelkedése az, amely figyelemre méltó, amit azonban főbb kiviteli piacaink egyenként kimutatott forgalmában fogunk feltüntetni. Legfőbb piacunk Ausztria, amelylyel forgalmunk az 1895-99-ig terjedő öt esztendő alatt ekként alakult:

	Kivittünk Ausztriába:	Ökröket:
1895. év	164.065 drbt	64.252.000 kor. érték.
1896. "	168.309 "	62.788.000 "
1897. "	172.209 "	66.540.000 "
1898. "	173.176 "	61.746.000 "
1899. "	187.560 "	71.122.000 "

	teheneket:	Ökröket:
1895. év	27.295 drbt	6.196.000 kor. érték.
1896. "	21.514 "	5.942.000 "
1897. "	20.939 "	5.964.000 "
1898. "	27.466 "	6.100.000 "
1899. "	38.520 "	7.190.000 "

ringtek világszerte. Hegedüs Pál hajszálnyi pontossággal fölépített czirkulusait nem zavarták meg az európai sajtó utján szét-röpített ellentétes hírek. Biztos ítélete megtalálta az első perczen az események valódi rugóit s pozitív tudása, melyet évekig tartó tanulmányok izmossá, ruganyossá fejlesztettek, játszva vetette papiroásra a legtalálható képeket a harctérről. Éles szembe bele látott a politikai manipulációk műhelyébe s megalkotta előre profécziáját, melyet a jelen eseményei minden részletben szentesítenek. Idezzük ezt a passzust a könyv 90. lapjáról:

„A délafrikai kérdés megoldása, illetőleg Angliának dél-afrikai főnhatósága mindig a legszorosabb kapcsolatban lesz egyéb birtokainak helyzetével, mert nem tehető föl, hogy Anglia hosszabb időn át állandó nagy hadsereget tarthasson Dél-Afrikában az elkeseredett és boszut lihegő holland lakosság fékmentartására. Mert, hogy Anglia nemcsak a két köztársaság holland lakosságát ingerelte maga ellen, hanem a fok-földieket és a natáliekat is, az kétséget nem szenved. Ennek pedig Anglia délafrikai helyzetére előbb-utóbb döntő fontossága lesz. Dél-Afrikában Anglia csakis az engékenység politikájával boldogulhat. Kérdés azonban, vajjon a háború folytán, melyhez fogható Dél-Afrikában nagyság és elkeseredés tekintetében két európai fehér faj közt még nem dult, az engedékenység és békü-

	bikákat:	Ökröket:
1895. év	15.479 drbt	3.702.000 kor. érték.
1896. "	14.233 "	3.266.000 "
1897. "	14.717 "	2.814.000 "
1898. "	10.407 "	3.252.000 "
1899. "	13.129 "	4.187.000 "

	Kivittünk Németországba:	Ökröket:
1895. év	15.951 drbt	8.390.000 kor. érték.
1896. "	15.603 "	8.236.000 "
1897. "	16.762 "	9.284.000 "
1898. "	20.624 "	10.930.000 "
1899. "	25.640 "	13.897.000 "

	Teheneket:	Ökröket:
1895. év	904 drbt	220.000 kor. érték.
1896. "	733 "	244.000 "
1897. "	2571 "	894.000 "
1898. "	2968 "	998.000 "
1899. "	4084 "	1.851.000 "

	Kivittünk Svájcba:	Ökröket:
1895. év	1629 drbt	768.000 kor. érték.
1896. "	1695 "	814.000 "
1897. "	939 "	402.000 "
1898. "	864 "	434.000 "
1899. "	1824 "	926.040 "

Csakis e három országba vittünk ki, egyebüvé nem. Ez a kivitel fölton emelkedő volt, ami egyébként a bekötni való marhának folytonos áremelkedésében is kifejezésre jutott. Ezen kiviteli számadatok tehát igazolják állításunkat a szarvasmarha tenyésztés fejlődéséről.

De érdekel bennünket a behozatal is. Egyedül Szerbia az, amely államból a behozatal meg van engedve. — A hiba csak az, hogy e többi kizárt országok, ugymint Románia és Bulgária csemesz uton Szerbián át hozták ide marháikat, amit igazol az, hogy a kis Szerbia hihetetlen nagyszámú marhával kereste fel évenként a budapesti marhavásárt. Állapítsák meg ennek mértékét a következő adatok:

	Behozatal Szerbiából:	Ökrök:
1895. év	58.061 drb.	11.380.000 kor. érték.
1896. "	47.542 "	8.460.000 "

lékenység politikája általában lehetséges lesz-e. Angliának az erőszak politikájához Dél-Afrikában, bármily hatalmas és gazdag legyen is, hosszabb időre nincs és nem lehet elegendő ereje, ha csak egyéb birtokainak biztonságát nem akarja kockáztatni. Arról tehát szó sem lehet, hogy a két köztársaság örök időkre elveszítse függetlenségét, sőt igen valószínű, hogy mint a multban már megtörtént, az angolok győzelmé ellenére is visszakapja.

Nincs szándékunkban Hegedüs Pált a tudományos világ számára fölfedezni, mert bár ha neve, mely odahaza Szegeden általános becsülésnek és tekintélynek örvendő, daczára nagyszabású és sokoldalú munkásságának még nem került bele, a mi divatos tudósaink lisztjába, tudományos kvalitását inkább emeli, a mely sem kikiáltóra, sem kommentárra nem szorul. Ami hibát a szemére vethetünk, az tulságos szerénysége, mely minden figyelmét, ambícióját, a világot mozgató kérdések tudományos analizsére köti le. Nemes és kiváló munka az előttünk fekvő is, a „Délafrikai kérdés“, melyre annál büszkébbek lehetünk, mert magyar tudós alapon, tárgyilagosan, könnyen gördülő s finoman disztigváló nyelvezettel föl-épített munkája, — melyre német ember bizonyára szívesen rátenné a kezét, ha nem volna — magyarul írva,

Melegen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

1897. év	33 262 drb.	6,252.000 kor. érték.
1898. „	55.856 „	10,390.000 „ „
1899. „	64.749 „	13,468.000 „ „

Tehenek :

1895. év.	5032 drb.	650.000 kor. érték.
1896. „	6173 „	712.000 „ „
1897. „	5132 „	572.000 „ „
1898. „	9916 „	1,182.000 „ „
1899. „	5920 „	781.000 „ „

Bikák :

1895. év.	115 drb.	33.000 kor. érték.
1896. „	177 „	45.000 „ „
1897. „	185 „	50.000 „ „
1898. „	521 „	135.000 „ „
1899. „	1298 „	363.000 „ „

Sok ez egy olyan kis országból, mint aminő Szerbia és azért idején volt kormányunktól a Szerbiához intézett azon figyelemzés, hogy a behozatal ezentul csakis konzuli bizonyítvány alapján fog történni, hogy ekként a származás igazolva legyen. Hogy ennek az intézkedésnek megvan a fogantaja, az kitűnik abból, hogy mintegy 6 hét óta, föltűnően megapadtak a marhaszállományok Szerbiából, ami a Budapesti marhavásár jelentéseiből tűnik ki.

Minthogy azonban mindez, amit mi itt tárgyalunk, a kötetendő kereskedelmi szerződések szempontjából történik, hézagos lenne képünk, ha az osztrák és magyar közös vámterület marhakereskedelmi forgalmát is be nem mutatnók.

Kivitt a monarchia Németországba és Svájcba.

Ökröt :

1898. év	50 666 dbot	24,498.000 kor. érték.
1899. „	68.739 „	35,258.000 „ „

Tehenet :

1898. év	37.034 dbot	12.514.000 kor. érték.
1899. „	40.508 „	14.513.078 „ „

Az összkivitelnek mintegy 30 százaléka esik Magyarországra, a többi pedig Ausztriára. A közös vámterület is mindenesetre többletet produkál; mert a mintegy 50 millió korona értékkel szemben, amit a monarchia kivitt. Szerbiából csak mintegy 14 millió korona értékű marha hozatott be. Nincs tehát semmi képp sem értelme annak a bécsi mérsáros mozgalomnak, amely mindenképp Románia határainak megnyitására törekszik, hogy Bécs hushíányát (?) pótolja.

Társadalmi kérdés.

Irta : Fodor Lajos.

II.

De mivel a rossz ismerete nélkül jó nem lehet, s éppen az ellentét fogalma alkotja meg a boldogság fogalmát is, ebből — az következik: törekvésünk egy tökéletes, minden embert boldogító társadalmi rendszer után teljesen hiábavaló, mert a társadalom fejlődési fokán semmiféle intézmény nem volt képes általános megelégedést, boldogságot teremteni, mivel az örök — önző és gyalázó — emberi lelket megváltoztatni nem lehet. Minden korszak örök jellemvonása volt a gyűlölet, boszu, álnokság, hypokrisis és részvétlenség. Résztétlenség jellemzi a „Pharaók korát“, mikor millió rabszolga nyögött keservesen a súlyos járom alatt; a római zsarnokok korát, midőn a szánakozó nagy közönség kéjes élvezettel hallgatta a vadállatokkal viaskodó gladiatorok halálhőrgését, a kiéhezettett oroszlanok és tigrisek vérszomjas, pokoli ordítását; résztétlenség jellemzi a jobbágság idejét, az egyedül üdvözítő vallás örve

alatt folytatott gyilkosságokat, különösen a spanyol inkvizíciót. És eltörölték a rabszolga-rendszert, eltörölték a jobbágságot; a régi rendi alkotmány helyébe a francia forradalom után lassanként minden államban a népképviseleti alkotmány lépett, melynek zászlajára a szabadság, egyenlőség és testvériség volt írva.

E fogalmak azonban csak elvben lehetnek és az életben nincsennek megvalósítva, mert halandó emberek nem alkothatnak törvényeket, melyeknek feltétlenül meg legyen ama parancsoló erejük, hogy a szív s a lélek különféle érzéseit szabályozhassák, a lélek egyensúlyát folyton fentartanak. hogy szeretet tudnának belénk diktálni az iránt, kit szívből gyűlölünk. Ebből az axiómából tehát első piltanatra azt a következtetést vonjuk, hogy az az örök törekvés egy tökéletes társadalmi rend után teljesen meddő, mert ahhoz első sorban az örök embert kéne átalakítani. Ez pedig nem lehetséges és így az sem, hogy a test, a szív és a lélek szenvedései kiirthatók legyenek. Ez igaz. De ha nem is irthatók ki, a szocializmus elvei szerint alkotható oly társadalmi rend, melyben a mai gazdasági, — felekezeti — és osztálykülönbségekből folyó anyagi és erkölcsi szenvedések, a lehető legnagyobb fokig enyhíthetők, melyben relative a legtökéletesebb jólét uralkodhatik. Nagy lelkekkel gyakran megáldotta a gondviselés az emberiséget, kik egész életüket arra szentelték, hogy az emberi nyomort, szenvedést enyhítsék. Ezek társadalmi alkotásaikkal, vallási intézményeikkel, melyek a szenvedő emberiséget aránylag jobb, vigasztalóbb helyzettel ajándékozták meg, — az utókor mély tiszteletét vívták ki. Krisztus föllépésével, a rabszolgaság eltörlésével s a jobbágság megszüntetésével egy-egy hatalmas fény sugar világította be az emberi elmét, s arra tanította, hogy légy kiméletes embertársad iránt, mert az emberiség szenvedése közös, s kiméletlenül te sem tarthatsz számat kiméletre. Igaz, hogy e tanítások dacára is megmaradtak az emberi bajok, gyengeségek és bűnök, de Krisztus föllépésével, a rabszolgaság eltörlésével s a jobbágság megszüntetésével keletkező társadalmakban s itt fordul meg a dolog, mégis fokozatosan kisebb térre szorult az emberek közt lévő különbség, s mind határozottabb alakot öltött az egyenlőség fogalma. Szóval a fejlődés constatalható. Mit akar tehát a szocializmus? E fejlődést egy lépéssel, egy újabb, hatalmas lépéssel előbbre akarja vinni; azt akarja hogy az „egyenlőség“ ne legyen pusztán jelszó, hogy egy új társadalmi rendnek tényleges alapját képezze, ne legyen pusztán törvénykönyvbe iktatva, hanem érvényesüljön a gazdaság terén. Enélkül pusztán frázis. Igazságosan történjenek a jövedelemelosztások. Szüntessék meg az osztálykülönbség, s általában minden intézmény abban a formában, melyben választófalat létesít az emberek közt, s így nemcsak gazdaságilag, hanem erkölcsileg is érvényesüljön az egyenlőség. Ezek az irányai a szorosan vett szocializmusnak, az ezektől eltérő törekvések, habár a társadalom javítására is irányulnak, nem nevezhetők ennek.

A francia forradalom után szabad lett az ipar és kereskedelem, mely minden embert vissza adott önmagának. Az individualizmus, az egyén teljes érvényesülésének a joga lett a jelszó és így a szabadság — mely oly szent szó, szent fogalom volt — az ipar és kereskedelem rohamos emelkedésével megteremtette a capitalismust s egoizmusával ellentétet támasztott saját maga és a munkások közt annyival inkább, mert a gépek szaporodása csökkentette a munkás kérezének az értékét és a munkást

kiszolgáltatta a tőkés önkényének, kapzsiságának. Az ellentét azonban nemcsak ezek közt fejlődött ki, hanem tágabb térre helyeződött. Értzi már manapság a kiskereskedő, a kisiparos, mily küzdelmet kell folytatnia léte érdekében a nagykereskedelemmel, nagy iparral, gyárral, szóval a capitalismussal. Ki tudja, e küzdelemben ki lesz a győztes; ki tudja, nem-e söpri majd elegy nagy társadalmi forradalom a mai magántulajdonjogon, a korlátlan érvényesülésen alapuló társadalmat, még mielőtt a capitalismus mindent magához ragadhatna; kitudja, vajjon egy másik, altruisztikus alapintézményekkel bíró társadalom létesíthető-e és jobb lenne-e a mainál? Annyi bizonyos, hogy az individualizmus, capitalismus sulyát manapság általánosan érzik, lavínként növekvő veszélyeit mindenki látja, s mindenki szívében általános az óhaj egyszébb, jobb társadalom után, mely berendezésénél, alapintézményeinél fogva mintegy kényszererővel vetne véget az individualizmusnak, s ezzel az önzésnek, s érvényre juttatná az altruizmust, s ezzel a köz érdekében történő önzetlen munkálkodást.

A szorosan vett szocializmus kizárja az új társadalom alapításánál a magántulajdonjogot és a munkabérendszert; a mai társadalom több alapintézményének eltörlését kívánja, míg a tágabb értelemben vett, nem tulajdonképeni szocializmus csak a javak igazságosabb megosztását kívánja, s a jövedelem elosztásnak mai rendszerét minden nagyobb felforgatás nélkül óhajtja megfelelőbbé tenni. De ez nem tulajdonképeni szocializmus, csak céljait szolgálja, utját egyengeti az igazi szocializmusnak, mely radialis természetű. Egyesek a társadalmi rendnek erőszakos, gyors átalakítását követelik, mások tartózkodnak minden forradalomtól, erőszaktól és azt tartják, hogy a fejlődési törvény alapján megalakul a társadalmi rend. Vannak azonban a szorosan vett szocialisták közt is olyanok, kik irtóznak minden forradalomtól, erőszaktól és céljukat más uton akarják elérni, s dacára annak, hogy a gazdaságot, a fogyasztást, a jövedelemelosztást, s a tulajdonjogot az altruisztikus elv alapján akarják helyezni, mégis barátja a békés utnak és céljukat politikai uton akarják megvalósítani. Ezek a szocialdemokraták. A communismus szintén az altruizmust akarja érvényre juttatni és teljes vagyonszétosztást kíván, de a communismus eszközeiben forradalmi természetű.

Az anarchizmus a szocializmus többi irányától már alapjában különbözik, s tulajdonképen nem is sorozhatjuk a „szocializmus“ általános elnevezése alá, mert hiszen az anarchizmus nem óhajtja a közösséget, s nem összehúzó, hanem egyenesen szétválasztó az ereje. Mig amazok: tehát a szocialdemokratizmus, a communismus stb. hívei az altruizmusból kifolyólag az államosítást akarják minden téren, addig az anarchizmus — mint nagy ellensége a szabadság legkisebb megszorításának is — az individualizmust a mainál is nagyobb mértékben akarja megteremteni, előzetesen azonban a vagyont egyenlő részben akarja szétosztani a polgárok közt, az államot teljesen megakarja semmisíteni. Már pedig a féktelen individualizmus megölője az egyenlőségnek.

A szocializmus különböző csoportjairól nem akarok szólni, mert csaknem mindnyájan a már említett két főcsoport valamelyikéhez tartoznak: a szorosan vett szocialistákhoz, kik a gazdaságot, a jövedelemelosztást, a fogyasztást és tulajdonjogot teljesen altruisztikus alapra akarják fektetni, s a tágabb értelemben vett szocialistákhoz, kik egyszerűen a javak igazságosabb megosztását kívánják, s ebből kifolyólag a meglévő társadalmi rend javításáért, s nem át-

alakításáért küzdenek. Az anarchizmust a már említett oknál fogva nem is számíthatjuk a „szocializmus” általános elnevezés alá.

Miután az a czélom, hogy a szocialis kérdést általános világitásba helyezzem, nem foglalkozom e főcsoportok alá tartozó csoportokkal részleteiben, nem foglalkozom azokkal az intézkedésekkel, melyeket részben az állam alkotott a szocialis kérdés érdekében, részben a munkások s egyéb érdekelttek alkottak saját anyagi, erkölcsi s szellemi jólétük javára. Az államnak természetesen kötelessége a szocializmussal szemben, hogy megfelelő intézkedésekkel folyton javítson a mai rendszerből eredő hibákon, s így lehetővé tegye azt, hogy az állam és a társadalmi életnek a szocializmus követelte fokozatos pótlásaival az átmenet egy más társadalmi alapra — ha a viszonyok és a fejlődés kényszerítő ereje úgy akarja — ne is legyen nehéz, megrázkódtató.

NAPI HIREK.

A főiskolai hálaadó istentisztelet.

A református főiskola évzáró, hálaadó egyházi ünnepélye tegnap, szerdán, folyt le a nagytemplomban. Az emelkedett szép ünnepély, a hálaadó istentisztelet méltó volt az ősi főiskolához. Az erős hit páncélozza az ifjuság lelkét. Ezt kell ápolni. Ezt kell lángragyújtani az ifju lelkekben.

A városi nyugdíjellenőrző bizottság tegnapi ülése.

Igen fontos ügyek felett tanácskozott a nyugdíjellenőrző bizottság, melyet Komlóssy főjegyző elnöklésével a tagok élénk részvétele mellett tegnap délután tartottak. Jelen voltak: Ábrahám László t. főügyész, Bészler Károly árvaszéki elnök, Roncsik Lajos főszámvévő, Kovács József, Csath Zsigmond, Harmath Gergely és Horváth István választott bizottsági tagok, Vargha Károly jegyző mint előadó és Beke Imre mint a kezelőszakhoz tartozó tisztviselők képviselője. Első tárgy volt a városi nyomdánál nyugdíjjogosultsággal állandósított nyolcz alkalmazott járulmányainak megállapítása. E szerint az illetőknek 10 évre visszamenőleg és pedig 1897 január 1-ig évi 1½, azon innen pedig 3% évi járulékot kell 5% kamatával együtt befizetni, ezenkívül a nyugdíjjogosultságba lépésért évi fizetéséből mindegyiknek 10%-ot, ha a 40 éves kort túlhaladta, másik 10%-ot kell befizetni. Ily módon némelyik régibb alkalmazottnak 600—700 koronára is felmegy fizetési kötelezettsége; kérelemre azonban a tanács a befizetést több évekre felosztva is engedélyezheti. Fizetését és lakbérét a nyomdászemélyzet havonként, illetve negyedévenként utólagosan kapja. A nyolcz állandósított alkalmazottnak eskületétele iránt főjegyző jelentést tesz a tanácsnak.

Ezt követőleg felolvastatott Krasznai Ferencz, volt városi illetéknnyilván-

tartónak nyugdíjaztatása iránt beadott kérvénye, melyet a tanács véleményezés végett e bizottságnak adott ki. — A folyamodás egy magán orvosnak a tisztí főorvos által is láttamozott bizonyítványával van felszerelve, mely erős idegbántalom miatti szolgálati képtelenséget igazol. A bizottság a nyugdíjszabályzat 17 § C. pontjára helyezkedett, mely szerint azon tisztviselő, ki állásáról önként lemond, befizetett nyugdíj illetményeit és nyugdíjjogosultságát veszíti, eként a bizottság egyhangú vélemény nyilvánítása az, hogy a kérvényező Krasznai Ferencz nyugdíjaztatás iránti kérelme nem teljesíthető. — Egy erdőőr özvegyének segélyezési és egy lovas rendőr nyugdíjazási ügyének elintézése után, a nyugdíjalap állásáról szóló kimutatás elkészítése iránt a tanács ujlag felkérteni határozott; az ülés 5 és fél óraker véget ért.

A Csokonai kör közgyűlése.

A Csokonai Kör, Debreczen város ezen nagy horderejű tevékeny kulturális egylete f. hó 16-án tartja az évi közgyűlést, a melyről kibocsátott hivatalos értesítést itt adjuk: — Meghívó a „Csokonai Körnek” 1901. évi június 26-án vasárnap délelőtt 11 óraker a városháza nagytermében tartandó rendes közgyűlésére. Tárgysorozat: 1. Titk. jelentés az 1900. évről. 2. Évi mérleg és költségvetés bemutatása, a számvizsgálók jelentése. 3. Választmányi javaslat házvétel tárgyában. 4. A választmányból kilépők helyére új tagok választása. Debreczen, 1901. június 9. A Csokonai Kör elnöksége.

Rátkay és a „Gotterhalte”

A debreczeni párthívek előtt is ösmert Rátkai László országos képviselővel, pártunk költőtagjával történt az országos torversenyen, hogy midőn a katonabanda a „Gotterhalte”-et a tisztán magyarünnepen rázendítette, Rátkayt is felszólította az egyik rendező: „vegye le a kalapját.” Rátkay természetesen nem vette le a kalapját, sőt megbotránkozott azon, hogy a magyar király képviselőjét az „osztrák himnusszal fogadják egy magyar nemzeti ünnepen és ezen megbotránkozásának jelét is adta a ház ülésén, hol a helytelenül előadott „Gotterhalte” miatt interpellált. Elmondta a „Gotterhalte” históriáját. — Hogy ez a dal a magyar elnyomatás idejében keletkezett. — Egész szelleme a zsarnokság dicsőítése, érihetetlen tehát, hogy kizárólag magyar ünnepen miért zendítenek rá erre a nótára? Hát már a magyar nemzeti ünnepélyek zenéjét is a közöshadügyminiszter rendeli el? Hisz ez a nóta a császár tiszteletére tanítja az ifjuságot, nem ismeri a magyar királyt. . .

Széll Pilátus azzal védte sárga-feketével bevont presidenti-székét, hogy a katonazenekarok felsőbb utasítás szerint járnak el, midőn a „Gotterhalte”-val fogadják az uralkodóház tagjait. És ezt egész természetesen is találja a hazáját, alkotmányos királyát „hüségeseen szerető” miniszterelnök.

— Hát meglapuljunk! kiáltotta közbe keserűen Rátkay. Bizony lapuljunk meg, a lapulás biztosítja a gyászmagyarkáknak a felsőbb kegyet.

Kik lesznek a II-ik ülészak esküdei.

A folyó évben az esküdthírség második ülészaka e hó 17-én hétfőn nyílik meg,

mikor is a hirhedt rablógyilkos Sóvágó János felett itélkeznek s a kit már a b.-sz.-mihályi rablógyilkosságban bünösnek mondtak ki s kötéláltali halálra ítelt a törvényszék, de a kuria felmentette, s aki ezuttal szándékos emberöléssel párosult rablás büntette miatt került a vádlottak padjára. A második ülészakra a következő esküdteket sorsolták ki: Rendes esküdtek: Kozma László orsz. tan. árv. h. ig., Varga József butor kereskedő, Riesz Lipót czukrász. Rochlitz Arthur bank főkönyvelő, Zádor Lajos kereskedő, Rosenberg József kereskedő, Sass Béla tanár, Gebauer Károly gyáros, Julov Lajos vasöntő tulajd. Dr. Bacso Dezső ügyvéd, Krémer Jakab kárpitos, Várady Ignác bizt. társ. hivatalnok. Tóth István gazdálkodó, Kerégyártó Bálint ács, Ungvári József sertés-kereskedő, Balla Mihály férfi szabó, Birinyi Lajos gazdálkodó, Lévy Ferencz magánzó, ifj. Pálffy József gazdálkodó, Halmágyi Sámuel kereskedő, Szikszay Gyula földbirtokos, Dr. Bartha Béla jogtanár, Bészler Lajos nyug. tanácsos, Szabó Péter ács, Veréb Lajos lakatos, Róth János cipész, Barna János gazdálkodó, Gáll Ferencz földbirtokos, Hauer Bertalan szállodás, Ménes István gazdálkodó. Helyettes esküdtek: Tóth Ferencz lakatos, Papp György gazdatiszt, Bódogh István mészáros, Privitzer József vendéglős, Pataki István gazdálkodó, K. Tóth Sámuel esztergályos, Tóth Sándor birtokos, Karay Sándor főgymn. tanár, Balogh István gazdálkodó, Tamássy Béla magánzó.

Automobil-kiállítás Budapesten.

Szapáry Pál gróftól, a budapesti „Magyar-automobil club” elnökétől vettük ezt az értesítést: A magyar-automobil-club f. hó 17—20-áig Budapesten a Tattersallban automobil-kiállítást rendez, melyen a legnevesebb külföldi cégek több kocsival vesznek részt, úgy hogy mindenfajta automobilon lesznek. Junius 18-án virág és lampion corso lesz az Andrássy és Stefánia uton, 21-én pedig automobil-verseny a szép Juhász néhez a Budakézi uton. A kiállítás az első ilyenmü kiállítás hazánkban, holott a többi nyugati államokban az automobili ma már virágkorát éli,

Az eltűnt kereskedő.

Kun Antaj tarménykereskedő eltűnéséről hírt adtunk annak idején. Kun 700 forinttal Szaniszlóra ment e hó 5-én s azóta nem tért vissza. A rendőrség az eltűnt kereskedő megkeresésére megindította a nyomozást az egész országban. Tegnap este a már halottnak hitt kereskedő váratlanul Debreczenbe érkezett s beállított családjához. Elmondta, hogy Szaniszlóról elindult Debreczenbe, utközben a vonaton elaludt és ellopták pénztárczáját, melyben 700 forint volt. Nem akarta pénzét elveszni hagyni, nem jött Debreczenbe, nyomozta a tolvajokat, de eredménytelenül. Azt is állítja, hogy családjának irt levelet, de azok semmiféle értesítést nem kaptak. A rendőrség most visszavonja az összes körözéseket.

Stefi és Gyurka.

Stefi és Gyurka mindketten honmentő atyák. Rakovszky Stefi az egyik, Kubinyi Gyurka a másik honatya. . . Összezőrdültek. És a Gyurka honarúlnak kiáltotta ki a Stefit, hogy nem ösmert királyt csak császárt. . . Azonban Stefi nem hagyta magán száradni

a Gyurka vadját, ráeresztette a legmagassabb fokú gözt a Gyurkára. Ki-sütötte felőle, hogy a Bach-világban, mikor az egész Magyarország megtagadta az adófizetést, akkor a Gyurka, mint lajtinánt, katonáival exequálta az adóért a magyarokat . . . Tanulság: Stefi és Gyurka megállhatnak egy gyékényen és kívánatos volna, ha mielőbb meginnák a — b r u d e r t.

Perpatvar egy holttest fölött.

Nem mindennapi eset színhelye volt ma d. e. a bűnügyi osztályfőnökének szobája. Két apa perlekedett egymással, mind-egyik vitatván neki van jussa a tegnap a Margit fürdő tavába fulladt holt gyermekhez, a kis Tunyogi Jánoshoz. Az édes apa s a mostoha apa szereplői a perpatvarnak, A kis Tunyogi édesapja elvált feleségétől s az asszony a kis Tunyogi — akkor még Nagy Jánost — is magához vette. Mikor Tunyogihoz férjhez meg, Tunyogi örömmel fogadta a Kiss Jánost is házába s adoptálta. Így lett Nagyból Tunyogi. Most, hogy a gyermek oly tragikusan mult ki, az édesapa szive is — megszólalt s úgy gondolkodott, ha már életében nem törődött gyermekével sokat, lerója ezt a mulasztását azzal, hogy a kishalottat majd ő diszesen eltemetteti. De Tunyogi, a mostoha apa is igazi apai érzelmekkel viseltetett a gyermek iránt s sehogysen akart beleegyezni, hogy a gyermeket az igazi atyja, ki eddig nem törődött a fiúval, temettesse el. A vitás kérdés a kapitányi szobában nyert elintézését és pedig oly módon, hogy a gyermeket a mostoha apa, Tunyogi temetteti el. Az igazi apa pedig megfogadta, ha már így van a dolog, s körül majd ő gondoskodik.

Testvérgyilkosság Hadházon.

Hadház községének csendjét tegnap gyilkosság híre zavarta fel. Veres Gábor volt pénzügyőrt testvérei meggyilkolták. A meggyilkolt dologkerülő, veszekedő természetű ember volt, ki még saját apját is ki-üzte a házból. Tegnap reggel Gábor testvérei József, Bálint, Sándor apjukkal együtt elmentek Gáborhoz, hogy kérdőre vonják, miért üzte ki apjukat saját portájából. Gábor, a miért testvérei szemrehányást tettek neki, dühbe jött, párnája alól husrzu kést rántott elő s testvéreire rontott. Heves dula-kodás támadt köztük s e közben egyik testvér Veres Gábort súlyosan megsebezte. Ezután a megsebesített embert összekötözték s a kapu elé az utcára tették, hol nemsokára meghalt. A debreczeni ügyészséget értesítették a gyilkosságról s a vizsgálóbíró-ság részéről Hoffmann József vizsgálóbíró, dr. Isoó János törv. orvos a helyszínére mentek. A három testvér tagadja, hogy ők szurták volna meg testvérüket, de az orvos-szakértők a bonczolás után azt véleményezték, hogy lehetetlen, hogy Varga Gábor önmaga sebezte volna meg magát, cz egyik testvérnek kellett megsebezni Varga Gábort, kinek husz centiméternyire hatolt testébe a kés. A vizsgálatot folytatják.

Elfogott tolvaj.

A b.-ujvárosi csendőrség egy elzüllött rongyos ruházatu fiatalembert kísért ma reggel a debreczeni ügyészség fogházába. — Bársony Bálintnak hívják s lopásért már két évig ült a fegyházban. Most ismét lopas gyanuja miatt köröztette a nyiregyházi vizsgálóbíró. B. Ujvárosra vetődött, hol a csendőrök a személyleírás alapján ráösmertek s letartóztatták.

A debreczeni hentes szakosztály.

A debreczeni hentes szakosztály megalakult. A választás egyhangulag hozott határozatokkal történt. Elnökké megválasztották: Kovács János előjárósági tagot. A választmány tagjai pedig a következők lettek: Debreczeni Lajos, Móricz Ferencz, Retezár Kristóf, Nagy Lajos (Teleki-utca), Medgyaszay Sándor, Némethy János. Szabó András, Komádi István, Gombos Ferencz, Jándy Ferencz, Nagy Lajos (Csapó-utca) és Horogh József.

Sajtópör-rekord.

A „M—g“ írja ezen a debreczenieket is érdeklő híresekét: „Szabadság, egyenlőség, testvériség“ a czime a magyarországi ujjászervezett szociáldemokrata-párt politikai havi lapjának, melyet Debreczenben adnak ki. Ennek a lapnak június 1-én megjelent számában a szerkesztőség elmondja, hogy Simonffy debreczeni kir. ügyész, Simonffy ottani polgármester fia, a lapnak eddigi öt számában 16 inkrimináló cikket talált s ugyanannyi sajtópört indított a szerkesztőség egyes tagjai ellen,

Tűz a Móricztelepen.

Tegnap éjjel 1 órakor az Árpádtéren levő rendőr telefon utján értesítette a tűzoltóságot, hogy a Móricztelep 22 számú Tóth Imre tulajdonát képező ház teteje kigyuladt — a tűzoltóság gyorsan kivonult, de vízhiány miatt csak nagy s hosszadalmas munka után volt képes a 10 méter hosszú s melléképületekkel körülvett égő tetőzetet eloltani. A tűzoltóság a vizet hordókkal a tűzoltóaktanyából szállította, a menyiben a Móricz-telepen s környékén lévő kutakban nincsen viz, minthogy pedig a tűzoltóság fogatai nem elegendők a kellő vízmennyiség szállítására, bérkocsi fogat pedig egy sem volt rendelkezésére, — a tetőzet egészen leégett.

Felülfizetések.

A községi közigazgatási tanfolyam hallgatók f. évi június hó 6-án tartott juniálisan felülfizettek: Gróf Dégenfeld József 18 korona. Wessprémy Zoltán 10 kr.. Budaházy Ödön 6 kr., Ványi Lajos (Földes) 10 kor., Oláh Imre, Oláh Károly, Dávidházy Sándor, Ferenczy Józsefné, (Mike-Pécs), Rázsó Gyula, Péntes Sándor, 4- 4., dr. Czeglédy Mihály 8 korona, öz. Szabó Józsefné, Tóth Auél 3—3 kor.. Kozma László, Tóth Kálmán, Dr. Bsrtha Béla, Hamary Károlyné 2--2 kor. Öz. Nemes Antalné, Dr. Kőzős Kálmán 5 kor. Dr. Kérészy Zoltán 2 korona.

Póstyén

európa-hírű kénes iszapfürdőit a t. közönség különös figyelmébe ajánlunk. Specialitása: lokális iszapfürdői egyes testrészekre, melyek nagy jelentőséggel bírnak és a legsúlyosabb köresekben is eredményesek. Ezen iszaptag fürdők hőfoka szabályozható s így a leggyengébb szervezetűeknél is ugyanazon gyógyhatással alkalmazhatnák. Póstyén fürdő javallva van: c s u z, k ö s z v é n y, i s c h i a s, csonttörések stb. eseteinél, mely bántalmaknál csodálatos eredmények értek el. Rendelkezik új és legtekélyesebb fürdőberendezéssel, van színház, 2 zenekar, vill. világítás, pezsió. Budapesttől közvetlen vonattal 1/2 óra alatt. Prospectust és hővebb értesítést szivesen ad a fürdőigazgatóság.

Első leánykiházasítási egycsület m. sz. Ez évi május hóban 1160 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 72.038 K. 75 fillér fizettetett ki. 1901. jan. 1-től május 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 5604 és a kifizetett nászjutalékok összege 214.861 k. 4 fill. Debreczen és Hajdumegye képviselője **Baum Miksa** Debreczen, Miklós-u. 11.

T Á V I R A T O K.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 13.

A képviselőházban folytatták az összeférhetlenségi törv. javaslat tárgyalását. Justh Gyula és Bedőházy a parlamenti zsüri helyett itélkező fórumnak a kuriát kívánják.

Polónyi ettől eltérőleg egészen új módszert ajánl.

Szél a parlamenti zsüri mellett beszél, de az eljárás módjára nézve indítványozzák, hogy a külön bizottság küldendő ki.

A Ház Szél előterjesztése értelmében fogadta el a szakaszt.

Képviselő czimzetes százados.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, június 13.

Ő fetsége Bolgár Ferencz orsz. képviselőt czimzetes századossá nevezte ki.

A király Prágában.

A „Debreczen“ eredeti távirata.

Budapest, június 13.

Ő felsége — mint prágai táviratok jelentik — ma d. e. a küldötségeket fogadta. A lelkesedés óriási, a csehek mind nemzeti viseletben járnak.

Botháné utja.

— A „Debreczen“ eredeti távirata. —

Budapest, június 13.

Botháné ma reggel Brüsszelbe érkezett, hol Leyds követ fogadta. Botháné este Amsterdámba utazik, hol Krüger elnökkel fog találkozni.

Innét-onnét.

— Június 13. —

(Szegedi papucsos mester Debreczenben.)

Eddigi írásaim után azt tapasztaltam, hogy a ki Debreczenben becsületes, érdektől ment véleményét, gondolatit őszintén nyilvánítja — megöklelik . . . Már bizonyos, hogy igaza volt annak a rég-es-régi írónak, a ki Debreczent Arkádiához hasonlította, kövér legelői és még kövérebb tulkai miatt. No dehát a tulokerköcsök ellen igen alkalmas fegyver a karikás, sem hogy megtérdeljenek, kibonthatom azt is, mert kényszerűségből annak a forgatását is megtanultam . . . Mindamellet most aggályok között fogtam pennát, hogy az érdemes debreczeni papucsos „czéhval“

jövök ellentétbe és az érdes papucsosmesterek a nehéz debreczeni papucssarkával verik be a kemény kálvinista fejemet . . . Miért? Mert újabb merényletre vetemedtem a debreczeni közrend ellen, melynek a papucsosok is sarokszlopai. Ugyanis bátor vagyok a nagyérdemű közönség figyelmét felhívni olyan papucsosmesterre, a ki nem a Basahalmon belül született, hanem Szegedről vándorolt a zsiroslevegőjű Debreczenbe, hogy ellentétben a debreczeni nehéz papucsokkal, melynek dologra való nagy értékét a legszivesebben elismerem, meghonosítsa itt azokat a pehelykönnyű, kaczkias selymes, bársonyos papucskákat melyek a szegedi szép menyecskeknek, lányoknak oly bájos, kedves és messze földre oly híres viseletét képezik.

Pehely könnyűek ezek az izléses szabásu, karcsu magas sarku, virágokkal, himzésekkel ékített vagy teljesen egyszínű papucsok, a szegedi kaczkias lányok, menyecskék még a legtüzesebb csárdás tánczközben sem veszítik le formás szép lábukról . . . Midőn pedig a páratlan szép szegedi, Széchenyi-téri korzón a platánok alatt végigti pegnek ezek a papucsos lányok és menyecskék, oly bájosak, kedvesek és magyarosak, még a Jókai Mór „köszívű embere is (a Tiszák apja)“ gyönyörködve nézne utánok . . .

Ámde ezeket a kaczkias szegedi papucsokat hölgyeink, még az ugynevezett „előkelő“ hölgyeink is kedvesen, kényelmesen viselhetnék otthon csakis bájosá alakítaná a megjelenésüket és egyidejűleg pártolnák a becsületes, magyar ipart is.

Annak a Szegedről származott becsületes papucsos mesternek a neve pedig (ki Szegedről vándorolt ide a szegedi kaczkias magyar papucsok meghonosítására) Prakk Hugó . . . Megvallom, hogy jobb szeretném, ha Börcsök Flórián lenne a neve . . . Mindamellet nem a név, hanem a szegedies debreczeni papucs itt a fő, azért is ajánlom hölgyeink figyelmébe a derék Szegedről származott papucsos mestert, a kinek a lakása a Kis szappanos- (jelenleg Kölesey-) utcában van. Megjegyzem, hogy a papucshősökre is megkönyebbülést jelent a pehelykönnyű, selymes hátú szegedies debreczeni-papucs.

(A Törő-bácsi darui.)

A Törő-bácsi nemrégiben megénekelt két darujáról jelentem, hogy a daruk a rabállapothoz képest jól érzik magukat, azonban a darutozásokat még nem költötte ki a jámbor kotlóstyuk . . . Pedig kvártélymester Nagy Pista szavajárása szerint: „a daruját neki“, az lesz csak az igazi debreczeni csoda.

nemes Portörő Kelemen.

A nőegyleti titkár nyilatkozata.

Konc Ákos urtól, a debreczeni jótékony-nőegylet titkárától vettük az alábbi nyilatkozatot — ez is „Cseresznye ünnepély után“ cikkelyünkre viszhang, — mi készségesen közöljük ezt a komoly hangú,

tárgyilagos szép nyilatkozatot is, de felmentve érezzük magunkat az alól, hogy arra feleljünk, mivel mi már a véleményünket elég világosan és érthetően kifejeztük.

Méltányoljuk mi is a nőegylet emberbaráti szolgálatait, de mivel a hangoztatott panaszt éppen nem az ujunkból szoptuk, tehát ma sem vallunk töredelmet azért, a mit mondtunk. Az a husz krajczár belépő díj — különösen nagyobb családnál — éppen nem volt oly csekély adó, és ha az erdő elzárását helyeseltük volna is, akkor sem mondanánk mást, minthogy tiz krajczár is elég magas díj volna ilyenfajta népünnepélyek belépő díjának.

Máskülömben az érdemes titkárnak eme tárgyilagosa szép nyilatkozata, mely bizonyosan az ellenvéleményeket is megfogja nyugtatni, így hangzik:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Becsés lapjának június 11 iki számában nemes Portörő Kelemen azt írja, hogy a debreczeni jótékony nőegylet június 9-ikén tartott cseresznyeünnepélye alkalmából igazságtalan dolog volt a nagyerdőt elzárni a nagy közönség ama részétől, mely egész héten át fáradságos munkával keresi kenyerét s vasárnaponként üdülni jár a nagyerdő lombos fái alá. Egyuttal olyanformán is mond nemes Portörő Kelemen, hogy a jótékony cizime alatt éppen azok huzzák a rövidebbet, kiket amugy is nyom az élet gondja, és ezerágu keserősége.

Mivel tapasztalom, hogy a Tek. szerkesztő ur szívesen nyit tért az ellenvéleményeknek is, engedje meg, hogy mint a nőegylet titkára néhány megjegyzést tegyek becsés lapja közleményére.

Midőn a jótékony nőegylet a város Tanácsától a nagyerdő elzárását kérte ezzel az volta célja, hogy a nagyon csekélydíj belépő jegyekből oly jövedelmé legyen, melyből nemcsak az ünnepély költségei kikerüljenek, hanem árvái és szegényei javára is maradjon valamelyes összeg. És hogy még a szegényebb néposztály sem sajnált az ünnepély megtérítésére husz krajczárt adni onnan is kitűnik, hogy körülbelül huszezer ember volt künn a nagyerdőn jószántából. Senkisé panaszkodott a belépődíj megfizetése miatt, sőt ha elegendő jegyünk lett volna, talán még több ember vonult volna ki a látványosság megtekintésére. Barnum czirkusza sokkal drágábban mutogatta csodáit és mégis nyolczvanezer korona vándorol a reklámvállalat zsebébe. Pedig ebből a rengeteg pénzből semmi sem jött vissza, míg a jótékony nőegylet multságának tiszta jövedelméből az év minden szakában szüntetjük, vagy legalább kevesbitjük a nyomort. Azonon, a nagyon szegényeken nem esett az erdő elzárásával sérelem, mert azon szerencsétlenek, aggok, árvák és szegények, kiket mi segélyezünk úgy sem mentek el az ünnepélyre, azok pedig, kik oda eljöttek, eljöttek vagy szórakozásból, vagy kíváncsiságból, sőt talán kivülök egy kevés százalék azon nemesebb intenczióból, hogy szerény anyagi viszonyaikhoz képest, ők is hozzájáruljanak a nyomorbetegének nyújtandó morzsákhoz. És a nagy közönség ama kétségkívül óriási része, mely a cseresznye ünnepélyen a nagyerdőben zugolódás nélkül kifizette a husz krajczár belépő-díjat, ha nem is egyszerre, de elosztva elzárás nélkül is kimegy a nagyerdőre, hát bizonyára el is költ néhány krajczárt üdülésére és fel-frissítésére.

A debreczeni jótékony nőegylet amellett, hogy árvaházat és egy virágzó, fejlődésében egészséges, a szülők legnagyobb

elismerését megnyert intézetet tart fenn, évente néhány ezer forinttal járul az emberi nyomor enyhítéséhez, az élet fájalmának gyógyításához. Az árvák felcsillanó könnyei s a szegények imája kísérik a nőegyletet az emberszeretet eme főséges munkájához és éppen azért még az esetben is áldjuk a tündéri ujjakat, ha talán ilyen nagyobb ünnepélyek alkalmával itt-ott látszólagos sérelem történnék is.

Eppen már postára küldtem soraimat, midőn becsés lapjának június 12 iki számában K. Aladár és Nemes Portörő Kelemen cikkelyeit olvasom. Ezen cikkelyekbe nem ártom magam, de ha Tekintetes Szerkesztő Ur higgadtan megirt soraimat szíves lesz közölni, fogadja köszönetemet.

Tisztelettel vagyok

Tekintetes Szerkesztő Urnak

Debreczenben, 1901. június 12.

kész hive

Konc Ákos
nőegyleti titkár.

A resiczai sztrájk.

— Budapesti levél. —

Mi ujság Resiczán? Feszülten várják mindenütt az új híreket a resiczai telepről, melyet csatatérre alakított át a kivonult csendőrség, rendőrség, katonaság, s a rabzoltság ellen fellázadt munkások óriási lömege.

Már dolgozott a szurony, már foly a vére a munkásoknak, akiknek „védelmére“ — mint az igazgatóság tudósításai mondták — rendelték oda a nagy fegyveres erőt.

Vérfagyasztóan válságos helyzet az, amit odalenn a bécsi társaság urai provokáltak. Mert maga a társaság idézte föl ezt a sztrájkot s veszedelmet, szigorú új intézkedésekkel ingerelve bérharczba a munkásokat. Eberhardt főtisztartó az, aki ellen legádázabbul fordul a munkások haragja, de nyilvánvaló, hogy Eberhardt is csak eszköz a bécsi urak kezében.

Mert hiszen ugyanez az Eberhardt évek során át volt a diósgyőri gyárban, ahol soha panasz ellene a munkások köréből nem emelkedett. Förster Nándor miniszteri tanácsos, vezérigazgató vitte oda a resiczai telepre Eberhardtot, ahol most őt tolják előtérbe, hogy ő legyen végrehajtója annak, amit a — bécsi urak követelnek a szerencsétlen munkásoktól, s aminek következményeiért a bécsi urak lesznek felelősek Isten és ember előtt. Azok a bécsi urak, akik Eberhardtot, ha most nem teljesítené követeléseiket, éppen úgy elcsapnák, mint ahogyan nemrég hasonló differenciák miatt felfüggesztették állásától Förster Nándort.

Hát mostanáig gyönyörűen teljesül a kívánságuk: a sztrájk terjed bárhogyan záfolgatják is a társaság részéről, már Aninán és Stajerlakon is kiütközött a sztrájk, sőt a hírek szerint Aninán vére is folyt a munkásoknak. S nemcsak a bányamunkások, hanem a hidmunkások és olvasztók is csatlakoztak a sztrájkolókhöz.

A kurta nemesek földjén.

(Regény.)

A „Debreczen“ számára írta:

Ifjabb Móricz Pál. (21.)

— Engedjen engem! A nagy izgalomtól reszketett a hangja. A tiszta asszonytermészetes szemérmességé gerjedt felszívében.

Lélegzete zihált. Nagy kék szeme könybe borult. Bódultan futott el. Fehér ruhája még felvillant a sötétlő bokrok között.

Barcza a ripacsos öreg nyárfához támasztotta mámoros homlokát. És a mit kezéből kiejtett ez az asszony, a verbéna illatos selyemkendőcskét százszor is megcsókolta.

XII.

Kezdődött a nyár. A virágok a délutáni hőségtől lankadtan összezsugorodtak. Levél sem mozdult, az égető hőségben lomhán szunnyadt minden. Csönd . . . Néha egy borjucska bődült szomorúan. Anyja után bögött. A riska tehén napközben a sziksós legelőn ropogtatja a perzselt füvet.

Barcza főhadnagy, ezen nap, mindjárt ebéd után átment Ormósékhoz. A pusztai mulatság óta nem igen forgolódott odaát; de most Ormós délutáni poharazásra hívta meg. Azonban valami féltett jószágában baj esett, azért váratlanul kikocsizott a tanyára.

Kata a kereveten himezgetett. A munka minduntalan kiesett kezéből. Vágya ébredt. Meleg szerelemről édes gondolatok. Aztán közbe, kimagyarázhatatlan, borzongó rémület . . . Ő reá gondolt, a ki az illatos nyárfa erdőben oly vakmerően, oly szenvedélyesen csókolt az ajkát. Ugy érezte, hogy valami ingerlő belső tűz bágyasztja. És lelki erejét megtöri a halálnál is erősebb vágy, a boldogtalan fiatal asszonyoknak ama vágyódása a szerelem után. Ez a szenvedély vakon sodorja az asszonyt.

A lakásban egész magára hagyták. A cselédség a cselédházba húzódott ki. Azok a magok módja szerint élvezik a vasárnap délutánt. Az ablak a kertre nyílt. Verbéna virágok, kövér teljes violák illatoztak onnét. Elmerengett.

Csak azt vette észre, mikor a Barcza sarkantyúja megpendült mellette. Felriadt. Halkan felsikoltott.

— Barcza! . . . A főhadnagy úr! A szavát zavartan igazította ki. Felugrott. Érezte: remeg.

— Talán háborgatom? kérdezte Barcza, de reszketett az ő hangja is. Ormós ur talán itthon sincsen? . . . Neki sem fordult más okosabb kérdés a nyelvére.

— Kiment a tanyára, mondá Kata. És eleinte csak közömbös dolgokról beszélgettek, de következtelen beszédük elárulta belső titkos izgatottságukat.

. . . Csodás a vihar fensége. Még előbb vakítóan sugárzik a nap. De az ég alján felhő párázatok nyomulnak elő. Szeszélyes alaku felhők. Gyapjasok, mint a legelésző birkanyáj. Ámde perczek sem mulnak el, a szürke felhő nyáját letapossa egy vadabb falka. Ez már sötét és fekete. Oly haragosan gyüremlik fel, mintha megvadult óriási fekete bivalycsorda terülne szét az égi nagy legelőn. Ez a haragosan gyüremlő fekete folt már tajtékzik is. A cikázó villám a felhők fehér tajtékos habja.

Sötét felhők borulnak a nap végtelen égi pusztájára. Megdördülnek a felhők. Csattanást csattanás követ. Közbe rövid pillanatokig tartó halálos csönd. Felszakadnak a felhők. Zubogva bugyborékol a szakadó víz.

Ég és föld egybeolvad a sűrű sötét, nedves viharpárában. Rémes fény villan szertesztét. Sugárként lobban a villám. Reszket a kis virág . . .

A házrengető csattogásokra Kata, félénk gyermek módjára, felsikoltott. Barcza becsukta az ablaktáblákat. A villámszikrák lidérczlángként lobbantak fel a szoba nagy álló tükrében.

Megbódultak mind a ketten. Kívül az elemek fékevesztett viharzása. Bent a gyöngé, ideges fehérasszony, a ki félt, a ki reszketett, a ki már sirdogált is . . .

Barcza főhadnagy halantéka is úgy lüktetett, mintha pörölyvel ütögették volna. A nő félve húzódott meg az alacsony selyem kerevet sarkában Barczán végig rezdült valami kéjes, hatalmas, delejes erő. Odaborult az asszony elé. Magához húzta. Körülölelte karsu derekát. Az asszony édes tehetetlenül engedett . . . Illatos selyem haja már szétbomlott. Lecsukta a szemét is . . .

— Dani . . . ! esengett a fiatal asszony.

És ha épp villám lobbant, csak akkor verődött némi oszló fény a homályos szobába.

Azonban a vihar már csittult. Húzódott messzebb tájra. Tompa, halk dörrenések között adta ki haragos erejét. A szapora esőtől tóesák támadtak a virágágyakon. Üdén dagadtak a levelek. Balzsam és illat szűrődött keresztül a levegőn.

XIII.

Ormós napalkonyatkor érkezett haza. Jókedvű volt. Megmentették a jószágot. Va-

lami becses bikája forgott veszedelemben, aféle füstös, ránczos nyaku, orgona hangu pusztai bika, mely az állatok között király a magyar pusztán.

Miklós együtt jött a „némettel“, a mezősi állatorvossal. Szücs Kristóf, az állatorvos, voltaképpen semminemű atyafiságban sem áll a német nációval, mert épp oly gyökeres magyar, mint akármelyik mezősi. Ámde mivel Mezősön a legelső hivatásos állatorvos egy német katona gyógykovács volt, az ulánusoktól maradt vissza, azóta a mezősi urak „német“ néven neveztek minden állatorvost.

Miklós észre sem vette, hogy a felesége mily ideges, zavart, az arcza mily változó. A szemhéja mily piros. Csak a vacsorát sürgette.

— Kata! Aztán szaporán azt a vacsorát. Ah! igaz! Majd el is felejtettem. A főhadnagy urat ma délutánra, fekete kávéra hívtam. Volt itt?

Kata a régi faragványos pohárszékről szedegette a poharakat. E hirtelen kérdés megzavarta, mintha tüzes vashoz ért volna. Kezéből kicsuszott a pohár. Miklós a csörgésre felemelkedett és eközben a függőlámpába vágta a fejét. Szitokra fakadt. Kata ijedten hajolt a pohár után. Lángolt az arcza. Eleinte nehéz az álarcoskodás. De midőn felegyenesedett, már a szokott halvány volt az arcza. Csak a hangja reszketett kissé.

— Folyt. köv. —

ELŐPATAK gyógyfürdőn,

melynek több kiállításon kitüntetett gyógyvize Európa legjelesebb bálneológusai által a világ legelső égvényes, vasas savanyuvizének jelentetett ki:

az évad május hó 15-étől szeptember hó végéig tart.

Ez ásványvizek különösen a következő betegségekben bizonyultak be biztos hatásuaknak: a gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorégés s a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor és bélzsabában, altesti vérbőségben, vérpangásban, aranyérben, rásztkór és kedélykórban, idegbajokban, máj- és lépdegánatokban, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmaiban, sárgaságban, epekövekben, fejlődési sápkórban s az ezen alapuló hószám zavarokban és különösen vérszegénységi állapotokban, a vesék és húgyhólyag hurutos bántalmaiban, kezdődő húgy- és fővénykő lerakódás, s húgykőképződéseknél, a méh idült tömölüléseinek, dagainál, fehér folyásban, a nemű részek gyengeségeiben, angol kórban, köszvény- és csuszajokban.

Az ásványvíz használataival kapcsolatosan ujonnan berendezett meleg és hideg ásványvíz fürdők, hidegvízgyógymód, massage áll az azt igénylők rendelkezésére.

Van orvos gyógytár, táviráda, posta, 600 szoba áll a közönség rendelkezésére napi ár 1 k. 60 f.-től feljebb, szobák árai május 15-étől július 1-éig és augusztus 15-étől szeptember 15-ig 30 o/o-al olcsóbbak. Van 5 vendéglő, melyekben nagyon jutányosan étkezhetni.

Szórakozásul vannak parkok, erdei fenyves sétányok, olvasó, zongora- és társalgó teremek, Lawn-tennis, tornászati, csolnakázó tó, színház, hangversenyek, bálók s kirándulások; ugyszintén egy elsőrendű cigányzenekar.

Vagyontalan betegek hatósági ajánlat mellett ingyen lakásban és gyógydíjmentességben részesülnek.

A bármily irányból jövő gyógyvendégek a földvári vasut állomáson szállanak ki, honnan az 1 óra távolra eső Előpatakra magán- és társas kocsik szállítják a gyógyvendégeket.

Minden megkeresésre utasítást és felvilágosítást készséggel ad Előpatak, 1901. év május hó.

A fürdőigazgatóság.

Utolsóelőtti hét!

Huzás visszavonhatlanul

1901. **Június 25^{én.}**

Főnyeremény

30.000 korona értékű

Concordia sorsjegyek
á I korona

ajánlja:

Szentkirályi Tivadar, dohánytőzsde.
Mendelovits Lajos
DEBRECZEN.

Szép bajusz nyerhető rövid időn a híres „Hajduság-pedró” használata által. Egy doboz 40 fillér. Kapható Debreczenben **Tóth Béla** gyógyszer-tárában, valamint a készítő **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszerésznél H.-Szoboszlón.

Ebesi ártézi víz a legjobb legegészségesebb üdítő ital. Kapható minden fűszerüzletben, kávéházak és vendéglőkben. **Főraktár:** Piacz-u. 7 sz.

Nagy Block naptárak, rendkívül praktikusak 1901. évre 40 krért kaphatók kiadóhivatalunkban.

== Pénzhitelt ==

szerez ingatlanok, házak és birtokokra 2-ik és 3-ik helyen is, továbbá convertálásokat és minden pénzügyi transactiót jutányosan és discretió mellett teljesít **minden előleges költség nélkül**

Dénes Lipót

bank és forgalmi irodája

BUDAPEST, VI. kerület. — Teréz-körút 18.

Közvetítők kizárva. Válaszbélyeg kéretik.

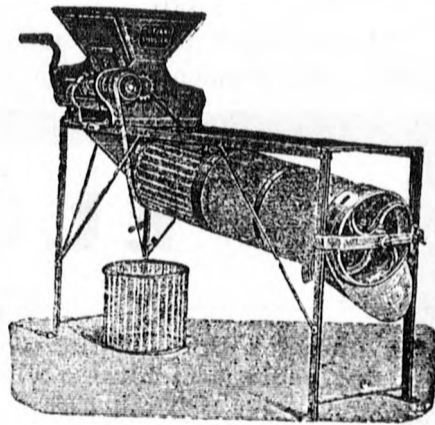
Millenniumi kiállítás 1896. Nagy Millenniumi érem.

STAHEL és LENNER Budapest,

Trieur- és lemezlyukasztó gyár.

Gyár : Katona József-utca 8 sz. Margithid és nyugoti pályaudvar közt.

Ajánljuk az általunk gyártott legjobb minőségű :

Trieuröket : a konkoly és búkkönynek a buza-árpa vagy rozs közül kiválasztására.

Trieuröket : a zabnak vagy árpának a buza közül és a gömbölyű magvak kiválasztására.

Lencsetisztító és osztályozó trieuröket : az árpa kiválasztására és a lencse osztályozására **Ostályozó Trieuröket.**

Szabadalmazott Trieur osztályozógépeket

minden gabonafaj tisztítására és tetszés szerinti osztályozására. Elvállalunk Gutjahr s Müller, illetve Mayer rendszerű trieuröket

csekély költséggel a trieur beküldése mellett ezen szabadalmazott trieurökké alakítását. Kaphatók :

Malom Trieurhengerek vagy burkolatai.

Lyukasztott vagy hasított lemezek tetszés szerinti nagyságban ipari vagy gazdasági czélokra.

== Árjegyzékek vagy mintakönyvek ingyen és bérmentve küldetnek. ==

**Nyári
ruhá k
tisztítása**

kifogástalanul

Hrabéczy Antal

kelmefestő és tisztító intézetében
eszközöltetik.

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42.